

• Uvod • Uzroci • Dijagnoza • Liječenje • Benigna paroksizmalna položajna vrtoglavica

Uvod

Vrtoglavica (vertigo) je lažan osjećaj pokretanja ili vrtenja ili osjećaj da se predmeti pomiču ili vrte, obično praćen mučninom i gubitkom ravnoteže.

Neki ljudi koriste izraz omaglica da opišu nejasan osjećaj izvanprostornosti, gubitka svijesti ili slabosti, ali jedina prava vrtoglavica, koju doktori nazivaju vertigo, uzrokuje osjećaj pokretanja ili vrtnje. Vrtoglavica može trajati samo nekoliko časaka, a može se nastavljati satima i čak danima. Osoba sa vrtoglavicom ponekad se osjeća bolje kada mirno leži, međutim, vrtoglavica se može nastaviti čak i kada se osoba uopće ne pokreće.

Uzroci

Tijelo osjeća položaj i kontrolira ravnotežu organima ravnoteže smještenima u unutrašnjem uhu. Ti organi imaju nervne veze sa posebnim područjima mozga. Vrtoglavicu mogu uzrokovati nenormalnosti uha, nerava koji povezuju uho sa mozgom ili samog mozga. Vrtoglavica može biti povezana i sa problemima vida ili naglim promjenama krvnog pritiska.

Mnoga stanja mogu zahvatiti unutrašnje uho i uzrokovati vrtoglavicu. Ta stanja uključuju infekciju bakterijama ili virusima, tumore, nenormalni pritisak, upalu nerava ili otrovne tvari.

Najčešći uzrok vrtoglavice je bolest kretanja koja se može razviti u svakoga čije je unutrašnje uho osjetljivo na posebne kretnje, kao što su njihanje ili naglo zaustavljanje ili početak pokretanja. Takvi se ljudi mogu osjećati posebno omamljeni u automobilu koji se kreće ili na brodu koji se ljulja.

Meniereova bolest uzrokuje epizode naglih napada vrtoglavice uz zvonjenje (zujanje) u ušima (tinitus) i sve jaču gluhoću. Epizode obično traju od nekoliko minuta do nekoliko sati i često ih prate jaka mučnina i povraćanje. Uzrok je nepoznat.

Virusne infekcije koje zahvaćaju unutrašnje uho (labirintitis) mogu uzrokovati vrtoglavicu koja obično nastane naglo i pogoršava se kroz nekoliko sati. Tokom nekoliko dana stanje nestaje bez liječenja.

Unutrašnje uho je povezano sa mozgom nervnim putem. Područje na stražnjoj strani mozga kontrolira ravnotežu i održavanje ravnoteže. Kad je opskrba krvlju tog područja mozga nedovoljna (stanje koje se zove vertebrobazilarna insuficijencija), osoba može imati teške neurološke simptome uključujući vrtoglavicu.

Glavobolja, nejasan govor, duple slike, slabost jedne ruke ili noge i neusklađeni pokreti obično su znaci da je vjerojatnije uzrok vrtoglavice neurološka bolest mozga nego problem ograničen na uho. Takve bolesti mozga uključuju multiplu sklerozu, prelome lubanje, epileptične napade, infekcije i tumore (naročito one koji rastu na bazi mozga ili blizu nje). Budući da je sposobnost tijela da održi ravnotežu vezana uz ulogu vida, slabi vid, posebno duple slike, mogu dovesti do gubitka ravnoteže i mogućnosti održavanja ravnoteže.

Starijim ljudima ili onima koji uzimaju lijekove zbog srčane bolesti ili visokog krvnog pritiska, kad naglo ustanu, može se zavrtjeti ili postati crno pred očima. Taj oblik vrtoglavice posljedica je kratkotrajnog pada pritiska (ortostatska hipotenzija), obično traje samo nekoliko sekundi i može se katkada spriječiti polaganim ustajanjem ili nošenjem elastičnih čarapa.

Česti uzroci vrtoglavice

Faktori okoline

- Bolest vožnje (kinetoze)

Lijekovi

- Alkohol
- Gentamicin

Problem cirkulacije (krvnog protoka)

- Prolazni ishemični napadaj (prolazne smetnje u funkciji mozga uzrokovane nedovoljnom opskrbom krvlju dijelova mozga tokom kratkih razdoblja), koji zahvaća arterije kičme i baze mozga

Nenormalnosti uha

- Taloženje kalcija u jednom od polukružnih kanala u unutrašnjem uhu (uzrokuju dobroćudnu položajnu vrtoglavicu u napadajima)
- Bakterijska infekcija unutarnjeg uha
- Herpes zoster
- Labirintitis (virusna infekcija labirinta u uhu)
- Upaljeni vestibularni nerv

- Meniereova bolest

Neurološke bolesti

- Multipla skleroza
- Prelom lubanje sa povredom labirinta, njegovog nerva ili oboje
- Tumori mozga
- Tumor koji pritišće vestibularni nerv

Dijagnoza

Prije nego se vrtoglavica počne liječiti, doktor mora utvrditi njenu narav, a zatim njen uzrok. Je li problem neusklađeni hod, sklonost nesvjestici, vrtoglavica ili nešto drugo? Proizlazi li iz unutrašnjeg uha ili iz nekog drugog mjesta? Potankosti o tome kada je započela, koliko je trajala, što ju je izazvalo ili što ju je olakšalo te koji su drugi simptomi, glavobolja, gluhoća, šumovi u uhu ili slabost, pomaže da se utvrdi priroda problema. Većina slučajeva omaglice nisu vrtoglavica, niti su oni ozbiljan simptom.

Pokreti očiju osobe mogu doktoru osigurati važno uporište. Nenormalni pokreti očiju ukazuju na mogući poremećaj funkcije unutrašnjeg uha ili njegovih nervnih veza sa mozgom. Nistagmus je brzo titranje očiju kao kad osoba prati odskok ping pong loptice brzo od desno na lijevo ili gore i dolje. Budući da smjer tih pokreta može pomoći u dijagnozi, doktor mora nastojati poticati nistagmus naglim pomicanjem bolesnikove glave ili stavljanjem nekoliko kapi hladne vode u ušni kanal. Ravnoteža se može ispitati traženjem osobe da mirno stoji, a zatim hoda po ravnoj crti, najprije sa otvorenim a zatim zatvorenim očima.

Neke laboratorijske pretrage mogu pomoći u određivanju uzroka omaglice i vrtoglavice. Pretrage sluha često otkrivaju bolesti uha koje zahvaćaju i ravnotežu i sluh. Dodatne pretrage mogu uključiti Rtg i CT ili MRI glave. Te pretrage mogu pokazati nenormalnosti kosti ili tumore koji pritišću nerve. Ako se sumnja na neku infekciju, doktor može uzeti uzorak tekućine iz uha ili sinusa ili lumbalnom punkcijom iz kičme. Ako doktor sumnja da do mozga ne dolazi dovoljno krvi može zatražiti angiografiju (pri čemu se kontrast injicira u krvotok, te se Rtg-ski utvrđuje mjesto začepjenja krvnih žila.

Liječenje

Liječenje ovisi o uzroku vrtoglavice. Lijekovi koji olakšavaju blagu vrtoglavicu uključuju meklizin, dimenhidrinat, perfenazin i skopolamin. Skopolamin, koji je naročito od pomoći u sprječavanju bolesti kretanja (kinetoze), može se primijeniti u obliku flastera na kožu, što djeluje nekoliko dana. Svi ti lijekovi mogu uzrokovati pospanost, naročito u starijih ljudi. Skopolamin primijenjen u obliku flastera uzrokuje najmanje pospanosti.

Benigna paroksizmalna položajna vrtoglavica

Benigna paroksizmalna položajna vrtoglavica je česti poremećaj pri kojem vrtoglavica obično počinje naglo i traje manje od minute. Promjena položaja glave, obično se javlja kad osoba leži, digno se, preokrene u krevetu ili okrene glavu prema natrag ili pogleda prema gore, izazove većinu epizoda. Čini se da poremećaj izazivaju naslage kalcijevih otpadaka u jednom od polukružnih kanala u unutrašnjem uhu kojima se osjeća položaj.

Ta vrsta vrtoglavice može prestrašiti, ali je neopasna, obično za nekoliko sedmica ili mjeseci prolazi sama od sebe. Doktor može naučiti osobu zahvate koji će postupno otopiti otpadne tvari u stražnjem polukružnom kanalu i donijeti olakšanje bez uzimanja lijekova. Osoba ne gubi sluh niti ima zvonjenje (zvonjenje) u uhu.